

50

CYKLOBUSY



dopady opatření na:



emise



hluk



intermodalita

Popis opatření:

Cyklobusy jsou autobusy vybavené nosiči na kola, a to jak malými, které unesou jen několik kol (ty jsou ideální do městského provozu, kde pomáhají integrovat cyklodopravu s přepravou autobusy), tak také kapacitními přívěsy taženými autobusy, které pojmu kol více a které se hodí do turisticky navštěvovaných lokalit pro regionální přepravu, kam nevede železnice. Nabízejí se pak k návštěvě blízkých přírodních krás jako alternativa k osobnímu automobilu, který by jinak návštěvníci k přiblížení se do turisticky zajímavých míst využili. Nosiče na kola jsou relativně nízkonákladovým doplňkem autobusové přepravy, nutné je však počítat s jistými časovými ztrátami při nakládce a vykládce kol souvisejících s jejich nutným pásáním do nosičů. Proto je nelze doporučit na zastávkové linky, u nichž je zásadní především rychlost přepravy cestujících.

Jiný význam má „bike bus“, nebo také „bus cyclists“, který usnadňuje jízdu na kole městem i méně zkušeným cyklistům.¹ Jedná se o společnou jízdu více cyklistů po předem dané trase podle jízdního řádu, kteří cestují za jinými než sportovními účely.

Investor / provozovatel:

Veřejný sektor

Soukromý prostor

Spolupráce soukromý a veřejný sektor

Geografická či jiná specifika

Cyklobusy mohou být využity i ve svažitéch terénech, kde občanům umožňují dostat se pohodlně na výše položené místo. Hodí se jak do měst, tak na regionální linky a do přírodně chráněných území.

Inovační aspekty – kontext Smart city:

K dispozici jsou už i jednoduché upevňovací systémy pro transport jízdních kol linkovými autobusy, např. <https://www.youtube.com/watch?v=tIGAJnvOVrc> nebo další návody.² Možnost propojit s chytrými jízdenkami (zjednodušení možnosti placení), real-time informacemi o pohybu cyklobusů atd.

¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Bike_bus.







² Ukázky využívání jednoduchých nosičů pro linkové autobusy jsou k vidění na youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=5Yfo8lefYno> <https://www.youtube.com/watch?v=tIGAJnvOVrc> nebo <https://www.youtube.com/watch?v=5Yfo8lefYno>.

Ekonomické aspekty:

Nízkonákladové

Hlavní dopady opatření:

Toto opatření ve většině měst podporuje intermodalitu. Usnadňuje využívání jízdních kol i méně zdatným cyklistům, zejména podporuje pohyb v náročnějším terénu a zpřístupňuje turistické destinace i pro ty, kdo pro rekreační turistiku nechtějí využívat osobní automobil.

	Dopady na modal split	Podpora cyklistiky s pozitivním dopadem na modal split. Usnadňují cyklistům dostat se bez osobního automobilu do atraktivních turistických destinací, které nejsou obslouženy vlaky. Ve městech zvyšují dostupnost výše položených míst i pro méně zdatné cyklisty.
	Dopady na životní prostředí	V podobě mírného zlepšení kvality ovzduší, často ale v citlivých, environmentálně hodnotných a turisticky zajímavých destinacích.
	Dopady na dopravní nehody	Nosiče kol umístěné před autobusem mohou zvyšovat riziko závažnosti při případné nehodě autobusu.
	Dopady na zdraví:	Z důvodu podpory cyklistiky celkově pozitivní díky aktivnějšímu pohybu cestujících.
	Sociální a ekonomické dopady:	Kapacitní nosiče na kola u autobusů mohou podporovat dostupnost turistických destinací pro cyklisty.
	Dopady na dopravní proudy:	Cyklobusy umožňují snížit zatížení turistických destinací individuální automobilovou dopravou.

Vztah k dalším dopravním opatřením:

Cyklobusy nemají nahrazovat možnost nechat zaparkované kolo u dopravních uzlů. Je proto žádoucí propojit toto opatření se zabezpečením kvalitní cykloinfrastruktury, jako např. bezpečnými a kapacitními stáními pro kola. Velmi často řeší cyklobusy poptávku po sezónní, zejména letní, turistické veřejné dopravě a přetížení těchto míst IAD, takže bývají často spojeny s nabídkou zvýhodněných jednodenních anebo rodinných jízdenek.

Zkušenosti a doporučení z praxe měst:

Zajímavé je, že jsou cyklobusy nejrozšířenější v USA a Kanadě, kde bylo nosiči na kola vybaveno v roce 2021 již 75 % autobusů (APTA, 2021). Oproti roku 2000, kdy jimi bylo vybaveno 27 % (Pucher a Buehler, 2009), tak vybavenost výrazně narostla. Na cyklobusy se dopravci v USA soustřeďují z toho důvodu, že právě autobusy jsou nejrozšířenějším tamním hromadným dopravním prostředkem. Některé firmy dokonce inzerují, že nosiči kol jsou vybaveny všechny jejich autobusy. Jedná se ale většinou o nosiče pro dvě až tři jízdní kola.³

³ Např. firma Smart, která obsluhuje oblast jihovýchodního Michiganu: <https://www.smartbus.org/About/Our-Organization/SMART-Facts>. Leták s informacemi pro uživatele: <https://www.smartbus.org/Portals/0/2021%20SMART%20Bike%20Trail%20Guide%20REV.pdf>.

Situace v ČR:

Městské cyklobusy provozuje Brno, kde se kola v rámci zóny 100 + 101 přepravují ve všech linkách do čísla 99 (IDS JMK, 2021).

Městský cyklobus provozuje také např. pražská MHD, která jej využívá pouze na jednu linku spojující širší centrum města s jeho výše položeným okrajem (linka 147). Spoj pro kola funguje pouze sezónně a jsou určeny zastávky pro možnou nakládku a vykládku kol.

Pro regionální přepravu kol autobusy Praha provozuje brdský cyklobus (PID, 2021)⁴, který o prázdninových víkendech doplňují cyklobusy na Kokořínsku.

Jiné kraje provozují v létě mnohem více regionálních spojů formou cyklobusů, např. Jihočeský kraj (Jikord, 2021) či Plzeňský kraj (ČSAD Plzeň, 2019), provozovány jsou také např. cyklobusy v Krkonoších (Krkonoše, 2021), komplexní přepravu kol autobusy zajišťuje Jihomoravský kraj (IDS JMK, 2021). Královéhradecký kraj provozuje 5 linek cyklobusů.⁵ Některé cyklobusy provozují v létě rovněž soukromé společnosti, často s veřejnou podporou nebo na zakázku krajů.⁶

Příklady dobré praxe:

Kyvadlová doprava pro cyklisty v národním parku Glacier

Národní park Glacier v Montaně (USA) usnadňuje používání jízdních kol na horské silnici ve Skalistých horách nazvané Cesta ke slunci (Going-to-the-Sun Road), a to v jarní sezóně, kdy silnice ještě není přístupná pro automobily. V roce 2016 zde NPS (National Park Service) a Národní park Glacier Conservancy zahájily novou kyvadlovou autobusovou dopravu pro pěší i cyklisty. Kyvadlové autobusy jezdí v květnu a červnu každou půl hodinu, mají 15 míst a jsou vybaveny přívěsy na jízdní kola, které uvezou až 16 kol (ovšem nesmějí mít pneumatiky širší než 3 palce), včetně omezeného počtu tandemů a lehokol. Projekt má zabránit poškozování zdrojů spojenému s dopravní zácpou u Avalanche Creek.

Zajímavé internetové odkazy k opatření:

Jihočeské cyklobusy Cyklotrans a Jikord, s.r.o.:

<https://www.cyklotrans.cz/>

<https://www.jikord.cz/informace-pro-cestujici/cyklobusy/>

Cyklisté v Pražské integrované dopravě:

<https://pid.cz/prakticke-informace/cykliste-v-pid/>

Cyklobusy v Královéhradeckém kraji:

<https://www.hkregion.cz/dr-cs/103835-cyklobusy-v-kralovehradeckem-kraji-2022.html>

Praktické cyklonosiče pro 2 kola provozované firmou Smart v Michiganu:

<https://www.smartbus.org/How-to-Ride/How-to-Use-the-Bike-Rack>

⁴ <https://pid.cz/prakticke-informace/cykliste-v-pid/>

⁵ <https://www.hkregion.cz/dr-cs/103835-cyklobusy-v-kralovehradeckem-kraji-2022.html>

⁶ Např. Arriva: <https://www.arriva.cz/cs/autobusy-a-vlaky/cyklobusy>; Jikord (2021). Jihočeské letní linky, Jihočeský koordinátor dopravy. <https://www.jikord.cz/informace-pro-cestujici/cyklobusy/>

Použitá literatura:

APTA, 2021. *Public Transportation Fact Book*. American Public Transportation Association. Dostupné z: <https://www.apta.com/wp-content/uploads/APTA-2021-Fact-Book.pdf>.

ČSAD PLZEŇ (2019) *ČSAD autobusy Plzeň a. s. Cyklobusy 2019*. [Webová stránka. Navštíveno 10. 9. 2021.] Dostupné z: http://www.csadplzen.cz/index.php?ob=sever&ls1=menu_cyklobusy.

IDS JMK (2021): *Přeprava kol*. Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje, [Webová stránka. Navštíveno 10. 9. 2021.] Dostupné z: <https://www.idsjmk.cz/a/turisti-preprava-kol.html>.

JIKORD (2021): *Jihočeské letní linky*. [Webová stránka. Navštíveno 10. 9. 2021.] Jihočeský koordinátor dopravy. Dostupné z: <https://www.jikord.cz/informace-pro-cestujici/cyklobusy/>.

Krkonoše (2021): *Krkonošské cyklobusy*. [Webová stránka. Navštíveno 10. 9. 2021.] Dostupné z: <https://www.krkonose.eu/krkonosske-cyklobusy>.

PID (2021): *Cyklisté v PID*. Pražská integrovaná doprava. [Webová stránka. Navštíveno 10. 9. 2021.] Dostupné z: <https://pid.cz/prakticke-informace/cykliste-v-pid/>.

PUCHER, J.; BUEHLER, R. (2009): Integrating bicycling and public transport in North America. *Journal of Public Transportation*, 2009, 12.3: 5.